

Voorloopig Verslag over wetsontwerp n°. 515. (Zitting 1920—1921.)

VOORLOOPIG VERSLAG VAN DE COMMISSIE VAN RAPORTEURS over het ontwerp van wet tot wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921. (515 Zitting 1920—1921)

Het afdeelingsonderzoek van dit ontwerp van wet heeft de navolgende uitkomsten gehad.

Algemeene beschouwingen.

De meermalen aangeheven klachten over de talrijke wijzigingen der Indische begrooting, waaronder soms van principiëlen aard, werden wederom herhaald. Gevraagd werd, of dit wetsontwerp — waarin verwerkt zijn de Indische Gouvernementsbesluiten van 23 November en 20 December 1920 en van 11 Februari 1921 — niet spoediger had kunnen worden ingediend, waardoor overhaasting van behandeling in den anderen tak der Volksvertegenwoordiging ware voorkomen.

Algemeen sloot men zich aan bij de opmerking in het Verslag van de Tweede Kamer gemaakt, dat op de suppletoire begrooting posten voorkomen waarvoor bij de gewone jaarlijksche begrooting gelden behooren te worden aangevraagd; eene opmerking welke thans nog te meer recht van bestaan heeft, nu de behandeling van dit wetsontwerp zal geschieden in een tijd, die zeer nabij is aan de behandeling van de begrooting voor 1922.

Men kwam er ten sterkste tegen op, dat door middel van bij suppletoire begrooting aangevraagde credieten soms geheel nieuwe diensten en organisatiën worden in het leven geroepen en deze in behandeling moeten komen in een tijd, dat aan de Volksvertegenwoordiging, overstelpd met andere bezigheden, de gelegenheid ontbreekt om alle gevolgen daarvan nauwkeurig te overwegen. Men wees daarbij in het bijzonder op de onderafdeelingen van art. 2 (waarop hieronder nader wordt teruggekomen), namelijk op onderafdeeling 229 A (Kosten van oprichting van een kantoor van arbeid), 417 C, G en H (Politie), 565 A (Bijdrage aan het „Java Instituut”), 626 en 627 ('s Lands caoutchouc onderneming), 707 A (Deelneming in eene op te richten coöperatieve bouwvereniging), 961 R (Uitbreiding van de vastgestelde legersterkte met eene luchtvaartafdeeling), 1121 (Bronwaterleiding te Batavia).

Met verwijzing naar deze posten, die nog met velen konden worden vermeerderd, meende men genoegzaam te hebben aangetoond, hoe het aanvullende karakter, dat eene suppletoire begrooting behoort te hebben, geheel uit het oog is verloren en nieuwe diensten en organisaties in het leven worden geroepen, die bij eene algemeene begrooting behooren te worden behandeld.

De taak van de Volksvertegenwoordiging wordt op buitengewone wijze bemoeilijkt, wanneer zij midden tusschen haar reeds overstelpende bezigheden belangrijke beslissingen moet nemen, die uit den aard der zaak behooren te worden uitgesteld tot de behandeling der begrooting, waar zij, in verband met de geheele bestuursorganisatie kunnen worden beschouwd.

Tegen deze wijze van behandelen meenden verscheidene leden ernstig te moeten protesteeren.

Andere leden, die grootendeels met de ingebrachte bezwaren instemden, merkten op, dat bij de financiële beschouwingen, in verband met de begrooting voor 1921 reeds met deze verhoogingsvoorstellen is gerekend (zie bladz. 12 der Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer), zoodat het toen geleverde financiële beeld door deze suppletoire begrooting niet gewijzigd wordt. Voorts vestigden zij er de aandacht op, dat de begrotingsarbeid in Indië zóó vroeg moet beginnen en de voorstellen zóó tijdig moeten worden ingediend om in de begrooting eene plaats te kunnen vinden, dat daar

meer dan hier verhoogingsvoorstellen der begrootingen noodig zijn, wil men geen buitengewone vertraging in den gang van den dienst zien ontstaan of — bijvoorbeeld bij salarisvoorstellen — gewekte verwachtingen niet bijzonder lang onbevredigd laten.

Men zou gaarne vernemen, welke uitgaven, in dit wetsontwerp voorkomende, bereids zijn geschied. Men meende, dat dit ten opzichte van de meeste het geval was. De vraag was dan ook gewettigd, welke waarde nog te hechten is aan het budgetrecht der Staten-Generaal.

Voor een opgave der verschillende amendementen, door den Volksraad ingediend bij deze wijzigingsvoorstellen, hield men zich aanbevolen, benevens voor mededeeling van de gevolgen, daaraan in dit wetsontwerp gegeven.

Artikel 1.

HOOFDSTUK I.

Uitgaven in Nederland.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 201. Rechtswezen. Gevraagd werd, of de inlandsche rechtskundigen, aan wie een studieopdracht wordt gegeven voor de opleiding tot doctor in de rechtswetenschap, na afloop hunner studiën gelijke rechten en bezoldiging zullen genieten als hunne Nederlandsche collega's.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 319. Keuring, aankoop en vervoer van uit te zenden, en kosten van te ontvangen verschillende goederen. In verband met de mededeeling, dat „de steeds toenemende behoeften in Indië aan goederen van Europeeschen en Amerikaanschen oorsprong” den aankoop van een afzonderlijk gebouw voor het technisch bureau noodig maken, werd de vraag gesteld in hoeverre de hand wordt gehouden aan de reeds vaak gedane belofte om, indien slechts eenigszins mogelijk, de goederen voor het Gouvernement benodigd, in Indië zelf te koop dan wel te doen vervaardigen.

Met welke nieuwe bedragen zal daardoor de Indische begrooting worden belast en welk bezwaar was er tegen om, indien Indië toch alle kosten moet vergoeden, van deze drie perceelen het eigendomsrecht te doen overschrijven op den rechtspersoon Nederlandsch-Indië, zoodat de Staat der Nederlanden niet langer het recht heeft de erfpacht te doen eindigen. Ook zag men gaarne toegelicht, waarom deze verbouwing geen uitstel gedoogde, dus gelden buiten de goedkeuring der Volksvertegenwoordiging werden uitgegeven.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Onderafdeeling 806. Dienst van 's Lands mijnndiensten. Naar het schijnt worden voor de Boekit-Asem-steenkolen ontginningen Chineesche koelies aangeworven te Singapore in plaats van in China, ofschoon het gehalte der eersten in den regel slechter is te noemen. Wat is daarvoor de reden en worden niet bereids bezwaren daarvan ondervonden door moeilijkheden met het aldus verkregen werkvolk?

Artikel 2.

HOOFDSTUK II.

Uitgaven in Indië.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 229 A (nieuw.) Kosten van oprichting van een kantoor van arbeid f 150 000.

Blijkens de toelichting op blz. 9 betreft het hier een geheel nieuwe dienst, die voor groote uitbreiding in de toekomst

Voorloopig Verslag over wetsontwerp n°. 515. (Zitting 1920—1921.)

het uitzicht geeft. Hadden daarom sommige leden tegen de oprichting van een afzonderlijk bureau voor den arbeid, met de afdelingen „Sociale wetgeving en adviezen”, „Emigratie en transmigratie”, benevens „Arbeidsinspectie” bezwaar, door anderen werd deze toegejuicht; een en ander kan dienen om den achterstand van vele jaren op het gebied der sociale wetgeving aldus gedeeltelijk in te halen.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 316. Opiumverkoop. Over de taak en de werkwijze der anti-opiumvereniging, waaraan thans f 20 000 subsidie zal worden verleend, zoude men gaarne iets naders vernemen.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 417. Onderafdeelingen 417 G en H (nieuw.) Politie. Wordt bij den bouw der kazernes voor de politie die zulke hooge bedragen eischen, wel voldoende zuinigheid betracht? Voor inzage der projecten hielden eenige leden zich aanbevolen.

Onderafdeeling 417 C. Hervorming van de Algemeene Politie op de drie groote hoofdplaatsen van Java. f 533 000.

Blijkens de toelichting is dit slechts een gedeelte der kosten, die in totaal op f 892 000 worden geschat, terwijl voor 1922 de jaarlijks terugkerende uitgaven op f 806 000 worden geschat.

Onderafdeeling 424. Verdere uitgaven voor de landelijke inkomsten. In verband met de voorgenomen verhooging der landelijke inkomsten werden enkele opmerkingen gemaakt.

Naar aanleiding van de in overweging zijnde verhooging van de landrente op Java met een bedrag van bijna 2 miljoen gulden 's jaars wegens de verhoogde padiprijzen, wordt door eenige leden opgemerkt, dat van die hogere prijzen alleen voordeel kunnen trekken, die over voldoende grond beschikken, om een deel van hun oogst te verkoopen. Gevraagd werd, met welk percentage der landbouwers dat, naar globale schatting, het geval zal wezen, en ook hoeveel de padiprijs op het oogenblik bedraagt. Kan verder in den aanslag der landrente niet eene ruime progressie worden ingevoerd, waardoor de grootere grondbezitters daarin naar evenredigheid meer zouden bijdragen? Zullen tevens, als de landrente wordt verhoogd, ook de grondhuurprijzen worden verhoogd? Wil de Minister bij zijn overleg met den Gouverneur-Generaal (zie Memorie van Toelichting, bladz. 14) daarmede rekening houden? In de Memorie van Toelichting voor den Volksraad werd medegedeeld, dat „de belastingbetalers de billijkheid dezer wijziging inzien”. Op welke wijze heeft men daarvoor gegevens ingewonnen?

De belasting op de landelijke inkomsten wordt voor Bali en Lombok door dit wetsontwerp, zoowel wat de „tigasana” als wat de „oepeti” betreft, met niet minder dan 30 pct. verhoogd, in aanpassing aan de hogere padiprijzen; doch wat zal geschieden, wanneer deze weder dalen, wat voor geen gering deel reeds nu het geval schijnt te wezen? Ook daarbij werd vermeld, dat deze verhoogde heffing „billijk werd geacht door de hoofden der bevolking”. Waarom de zoeven vermelde vraag ook ten opzichte van Bali en Lombok wordt herhaald.

Onderafdeeling 430. Bijdrage aan de Zelfbesturen in Soerakarta en Djokjakarta enz. Aan de Zelfbesturen (de rijkskassen) van Soerakarta en Djokjakarta zullen voor 1921 worden uitgekeerd respectievelijk f 460 000 en f 420 000, zijnde het verschil van opbrengst der jaarlijksche vergoeding door de Europeesche landhuurders voor de bouwgronden door den zelfbestuurder te hunner beschikking gesteld en het bedrag der landrente, waarvan de grondbezitters worden vrijgesteld. In de Memorie van Toelichting wordt als reden daarvoor opgegeven: „dat zij bij den huidige stand der zaken dit geldelijk nadeel niet kun-

nen dragen” (bladz. 15). Moet daaruit worden gelezen, dat bij veranderde omstandigheden deze toelagen zullen vervallen?

Welk percentage werd tot heden als landrente geheven, dat om „den belastingdruk der bevolking te verminderen”, aanmerkelijk moet worden verlaagd? (bladz. 15 der Memorie van Toelichting).

Onderafdeeling 451. Overtochtskosten naar en uit Indië enz. Met instemming werd door enkele leden vernomen, dat voortaan het vervoer van inboedels bij overplaatsing van landsdienaren, voor rekening van den lande zal geschieden, waarvoor f 700 000 wordt uitgetrokken op de jaarlijksche begrooting. Zou het daarom geen overweging verdienen om, evenals thans bereids voor den Gouverneur-Generaal geschiedt, het meubilair, althans voor de ambtenaren die over een Gouvernementswoning beschikken, in hoofdzaak van 's landswege te verschaffen, waardoor het grootste gedeelte van dit transport kon worden vermeden?

Tegen dit denkbeeld werden ernstige bezwaren gemaakt, daar de kosten en zorgen niet te overzien zouden zijn, als het Gouvernement in de inboedels van deze landsdienaren zou moeten voorzien.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Onderafdeeling 554 A (nieuw.) Verhooging van de toelagen voor leerlingen van de verschillende openbare inrichtingen tot opleiding van inlandsche leerkrachten enz. Welke tegemoetkoming wordt thans aan de leerlingen, aldaar vermeld, uitgekeerd voor kosten van voeding en bewassing? En welke maatstaf zal worden aangelegd, om dezen „tijdelijken maatregel” te beëindigen?

Onderafdeeling 565 A (nieuw.) Bijdrage aan de vereeniging „Java-Instituut” f 7 500. Waarom kon met het verlenen van deze bijdrage niet gewacht worden tot de begrooting voor 1922? Het kleine bedrag is het begin van eene jaarlijks terugkerende uitgaaf. In beginsel vond het bevorderen van het werk het Instituut bij onderscheidene leden instemming.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Onderafdeeling 627. 's Lands caoutchouc-onderneming te Langsa f 264 336.

Het werd door sommige leden ten zeerste betreurd, dat men voortgaat aan deze onderneming zulke belangrijke uitgaven te besteden; zij vroegen waarom het noodig was eene dergelijke Staatsonderneming in stand te houden, waar het hier een product betreft, waarvan het particulier bedrijf volkomen op de hoogte is en men er overal aan denkt om de productie te beperken.

Onderafdeeling 638. Verdere uitgaven voor de afdeling nijverheid. Zijn de berichten juist, dat onder het bewind van den huidige Gouverneur-Generaal de verschillende maatregelen die reeds werden genomen, dan wel in voorbereiding waren, tot bevordering der Inlandsche nijverheid, thans met minder kracht worden voortgezet?

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare werken.

Onderafdeeling 707 A (nieuw.) Deelneming van het Land in eene te Makassar op te richten coöperatieve bouwvereniging enz. f 300 000.

Waarom, zoo werd door sommige leden gevraagd, moet de Staat hier deelnemen, waar het grotendeels betreft den woningbouw van particuliere ondernemingen?

Andere leden merkten op, dat voor 1922 geen bedrag voor dit doel wordt aangevraagd en dat van de meeste der te Makassar gevestigde of vertegenwoordigde groote handelslichamen, van

wie verwacht werd, dat zij tot deze coöperatieve bouwvereniging zouden toetreden, bericht werd ontvangen, dat zij van deelneming afzien. Wat komt er, zoo vroeg men, van deze coöperatie terecht en waartoe dient deze uitgaaf?

Onderafdeeling 727. Kleine havens. Waaraan is het groote verschil tusschen de beide ramingen voor de verbetering van de Oosthaven (Lampongsche districten) te wijten, uiteenloopende van f 800 000 tot f 1 500 000, dus met niet minder dan 87.5 pct.? Staan den Minister daarover geene rapporten ter beschikking en is Zijne Excellentie bereid deze ter griffie neder te leggen ter kennisneming van de leden?

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Onderafdeeling 811. Zout. Was er op Madoera zelf geen gelegenheid tot het aanleggen van nieuwe zoutpannen, in plaats van bij Grissee (Soerabaja), waardoor ongetwijfeld meer uitgaven konden worden bespaard?

De toelichting op bladz. 23 der Memorie van Toelichting, waarom thans weer zal worden afgezien van het vervoeren van het Gouvernementszout in eigen beheer, werd wel wat heel sober geacht. Men hield zich daarom aanbevolen voor nadere mededeelingen over deze belangrijke beslissing, nadat reeds jaren lang was aangedrongen op eigen vervoer.

Onderafdeeling 814 C (nieuw). Aankoop en bouw van hotels door den dienst der staatsspoor- en tramwegen. Vele leden stemden in met de meening des Ministers, dat eene zóóver gaande bemoeienis met het hotelwezen als in de bedoeling van de Indische Regeering lag, in verband met den huidige financiëlen toestand niet raadzaam is.

ONDERAFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Onderafdeeling 925. Bouw van centrale behandelingsgebouwen voor geslachtsziekten in het leger. Neemt het aantal der lijders aan die ziekten toe en zullen de transportkosten uit verschillende oorden van den archipel geen groote uitgaven eischen?

Onderafdeeling 954. Renteloos voorschot aan de naamlooze vennootschap „Veeteeltonderneming Djampit“. Om welke redenen is de overeenkomst met deze onderneming opgezegd? Is het fokken van legerpaarden aldaar niet geslaagd?

Onderafdeeling 961 R (nieuw). Kosten verbonden aan de uitbreiding van de vastgestelde legersterkte met eene luchtvaartafdeeling f 791 000.

Hier wordt eene geheel nieuwe afdeeling in het leven geroepen, die ook voor volgende jaren groote uitgaven zal vorderen, welke nu reeds geschat worden op f 1 740 000 per jaar. Dit is een der uitgaven, die zeker tot de Begrooting voor 1922 had kunnen wachten.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Onderafdeeling 1101. Locale raad van Karangasem (Bali). Met instemming is gebleken, dat na de invoering van daadwerkelijk rechtstreeksch bestuur aldaar, en bij de instelling van den lokalen Raad, de Regeering, „zich zooveel mogelijk zal aanpassen aan toestanden vóór de inlijving” en deze het recht zal hebben van zelf belastingen te heffen, bijv. de slachtbelasting, de oepeti en de tigasana.

Om welke reden worden niet eveneens in de overige deelen van Bali locale Raden ingevoerd? Het tractement van den tegenwoordigen Stedehouder, die voorzitter zal worden van den lokalen Raad, blijft terecht gehandhaafd, op gelijken voet als dat van den zelfbestuurder, met f 2500 per maand. Het traktement van den Sedahan Agoeng ad f 175 werd daarentegen te laag geacht voor zulk eene gewichtige betrekking.

De vaste uitkeeringen uit de landschapskassen voor de zelfbesturende vorsten loopen sterk uiteen. Zoo genieten daardoor de Sultans van Langkat en van Deli en de Bestuurders van Siak en van Serdang onderscheidenlijk f 84 500, f 101 000, f 45 000, en f 51 000. Welke maatstaf werd voor de berekening daarvan aangelegd?

Onderafdeeling 1121. Tegemoetkoming aan de gemeente Batarua in verband met den aanleg eener bronwaterleiding f 1 500 000.

Ook voor dezen post geldt de opmerking, dat zij niet bij supplettoire begrooting behoorde te worden aangevraagd.

Artikel 3.

Middelen in Indië.

Volgens de *Indische Gids* van September 1921 (G. TH. STIBBE „De Volksraad” bladz. 788), zoude ten gevolge van het gevoerde ministerieel beleid in zake belastingvoorstellen in Indië de schatkist met millioenen benadeeld zijn. Is zulks juist te noemen en kan de Minister in verband daarmede eenige vergelijkende cijfers mededeelen?

Welke zijn de plannen van den Minister met de bereids aangenomen verhooging van de uitvoerrechten op petroleum? Kan de Minister nog steeds geen gegevens verschaffen omtrent de winsten, door de petroleummaatschappijen gedurende de laatste 10 jaren in Nederlandsch-Indië gemaakt, en omtrent de bijdragen daarvan door de Indische schatkist genoten?

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

N°. 413 A. *Vergoeding voor de kosten van onderzoek van erfpachtsaanvragen in de buitengewesten.* In vroegere jaren werden de gronden in erfpacht afgestaan aan verschillende landbouwondernemingen, in den Regeeringsalmanak vermeld. Waarom is dat in latere jaren achterwege gebleven, in welk jaar is zulks geschied en waar kan men zich deze gegevens verschaffen?

Mochten deze niet gedrukt zijn, is dan de Minister bereid het register ter inzage te leggen op de griffie voor de leden dezer Kamer?

Aldus vastgesteld den 7den November 1921.

DE BOER.
IDENBURG.
VAN KOL.
VAN LANSCHOT.
DE VOS VAN STEENWIJK.

AANWIJZING van veranderingen, gedurende de beraadslaging in de Tweede Kamer der Staten-Generaal gebracht in het ontwerp van wet tot wijziging van de Steenhouderswet. (32)

Artikel I.

De laatste vier regels van artikel 1, 1 a worden gelezen als volgt: „nat zagen en het polijsten, benevens van het in bij algemeenen maatregel van bestuur aan te wijzen inrichtingen passend maken van marmeren onderdeelen en het in electrotechnische werkplaatsen bewerken van marmeren schakel- en verdeelborden;”.